

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO
FONDO BIUDŽETO 2023 METŲ PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto projektas (toliau – Biudžeto projektas) parengtas, vadovaujantis galiojančiomis Lietuvos Respublikos teisės aktų normomis: Valstybinio socialinio draudimo įstatymu, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymu, Socialinio draudimo pensijų įstatymu, Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymu, Nedarbo socialinio draudimo įstatymu, Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymu, Pensijų kaupimo įstatymu bei atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės teikiamų įstatymų pakeitimų projektų nuostatas, pagal kurias 2023 m. numatomas papildomas individualios pensijos dalies indeksavimas papildomai skiriant 120 mln. Eur valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų, o motinystės socialinio draudimo išlaidos dėl siūlomų įstatymo pataisų, įgyvendinant ES direktyvų nuostatas, padidės 31,4 mln. Eur.

Projektas parengtas, atsižvelgiant į Finansų ministerijos paskelbtą šalies ekonominės raidos scenarijų 2023 – 2025 m.

Teikiamame projekte įvertintos pensijų anuitetų mokėtojo patiriamos sąnaudos ir jas kompensuojančios pajamos.

Fondo biudžeto pajamos 2023 m. apskaičiuotos, taikant bendrą draudėjų 1,47 proc. ir apdraustųjų bendrąjį 12,52 proc. socialinio draudimo įmokų tarifus, kurie atskiroms socialinio draudimo rūšims pasiskirsto taip:

1. Draudėjų įmokų tarifai:

1) nedarbo socialiniam draudimui	1,31 proc.
(terminuotoms sutartims	2,03 proc.)
2) nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniam draudimui (vidutinis)	0,16 proc. (0,14 -1,4 proc.)

2. Apdraustųjų įmokų tarifai:

1) pensijų socialiniam draudimui	8,72 proc.
2) ligos socialiniam draudimui	1,99 proc.
3) motinystės socialiniam draudimui	1,81 proc.

Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo (toliau – nelaimingų atsitikimų darbe socialinis draudimas) įmokos tarifas diferencijuojamas pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. liepos 7 d. įsakymu Nr. A1-387 patvirtintą Draudėjų priskyrimo nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įmokos tarifų grupėms metodiką. Išskiriamos keturios šios įmokos tarifų grupės: I grupė – 0,14 proc., II grupė – 0,54 proc., III grupė – 0,7 proc., IV grupė – 1,4 proc. Šalies bendrasis (vidutinis) nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokos tarifas - 0,16 proc.

Socialinio draudimo įmokos 2023 m. bus skaičiuojamos nuo sumos, ne didesnės kaip 60 vidutinių šalies darbo užmokesčių, taikomų apdraustųjų 2023 m. socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti (101 094 Eur).

Pajamos

Prognozuojamas 2023 m. bendras apdraustų asmenų skaičius, įvertinus valstybės lėšomis draudžiamus asmenis, bus 1 517,9 tūkst. žm., t.y. 0,5 tūkst. žm. didesnis nei 2022 m. laukiama, iš jų apdraustųjų, draudžiamų visomis socialinio draudimo rūšimis, skaičius 2022-2023 m. prognozuojama nesikeis ir bus 1388,5 tūkst. žm.

Apdraustųjų, draudžiamų visomis socialinio draudimo rūšimis, metinė draudžiamųjų pajamų bazė, nuo kurios skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, pagal šalies ekonominio augimo scenarijų didės 8,1 proc. ir sieks 27 194 343 tūkst. Eur.

Draudėjų socialinio draudimo įmokos prognozuojama bus 442 949 tūkst. Eur, 8,3 proc. arba 34,1 mln. Eur. didesnės nei 2022 m. laukiama. Didžiausia draudėjų socialinio draudimo įmokų dalis, t.y. 79,6 proc. arba 352 632 tūkst. Eur bus skirta nedarbo socialiniam draudimui, 9,7 proc. arba 43 072 tūkst. Eur – nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui, 10,7 proc. arba 47 245 tūkst. Eur – asmenų draudimui valstybės lėšomis: pensijų, nedarbo, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų, ligos, motinystės socialiniam draudimui. Prognozuojama, kad valstybės lėšomis draudžiamų asmenų skaičius bus apie 73,4 tūkst. žm., t.y. 0,7 proc. didesnis nei 2022 m.

Apdraustųjų socialinio draudimo įmokos bus 3 372 699 tūkst. Eur, 7,3 proc. arba 230,8 mln. Eur didesnės nei 2022 m. laukiama. Didžiausia apdraustųjų socialinio draudimo įmokų dalis, t.y. 69,7 proc. arba 2 349 947 tūkst. Eur bus skirta pensijų socialiniam draudimui, 15,9 proc. arba 535 312 tūkst. Eur – ligos socialiam draudimui, 14,4 proc. arba 487 440 tūkst. Eur – motinystės socialiam draudimui.

Numatoma, kad savarankiškai dirbančių asmenų socialinio draudimo įmokos bus 120 513 tūkst. Eur, t.y. 10,4 proc. arba 11,4 mln. Eur. didesnės nei 2022 m. laukiama. Savarankiškai dirbančių asmenų, mokančių socialinio draudimo įmokas, skaičius prognozuojama nesikeis ir bus apie 46 tūkst. žm.

Savanoriškai apsidraudusių asmenų socialinio draudimo įmokos išliks stabilios apie 2 tūkst. Eur, nes savanoriškai apsidraudusių asmenų skaičius prognozuojama nesikeis ir bus 0,01 tūkst. žm.

Prognozuojama, kad apskaičiuota delspinigių, palūkanų ir baudų suma 2022-2023 m. nesikeis ir bus 801 tūkst. Eur.

Asignavimų suma iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų bendrajai pensijos daliai kompensuoti pagal 2023 m. priskaičiuotas pensijų sumas numatoma 2 698 833 tūkst. Eur, t.y. 10,7 proc. arba 259,8 mln. Eur didesnė nei 2022 m. priskaičiuotos bendrosios pensijos dalies išlaidos.

Veiklos pajamos ir iš įtraukto į Fondo apskaitą turto gaunamos pajamos, numatant gauti veiklos sąnaudų kompensavimo už įmokų surinkimą ir pervedimą į Fondus bei išmokų, finansuojamų iš valstybės biudžeto, skyrimą, mokėjimą ir pristatymą, anuitetų fondo administravimą didės 5,7 proc. ir bus 16 231 tūkst. Eur.

Prognozuojamos 2023 m. **Fondo biudžeto pajamos** iš viso bus **6 652 028 tūkst. Eur**, t.y. 8,8 proc. (537,0 mln. Eur) didesnės nei 2022 m. laukiama.

Išlaidos

Biudžeto projekte valstybinio socialinio draudimo pensijoms numatoma skirti 76,5 proc. visų išlaidų arba 4 910 750 tūkst. Eur, tai 580,9 mln. Eur arba 13,4 proc. daugiau nei 2022 m. laukiama. Šių išlaidų didėjimą sąlygoja numatomas pensijų didinimas.

Prognozuojama, kad vidutinis senatvės pensininkų skaičius 2023 m. bus 608,9 tūkst. žm., t.y. dėl pensinio amžiaus didinimo sumažės 0,1 proc. (0,6 tūkst. žm.). Visų mokamų valstybinio socialinio draudimo pensijų skaičius 2023 m. prognozuojama bus 1 003,6 tūkst. arba 0,6 proc. (6,3 tūkst.) mažesnis nei 2022 m. laukiama.

Atsižvelgiant į Finansų ministerijos paskelbtą šalies ekonominės raidos scenarijų, apskaičiuotas pensijų indeksavimo koeficientas 2023 m. bus 1,0902 (9,02 proc.). Šiuo koeficientu bus indeksuojama tiek bendroji, tiek individualioji pensijų dalys, tam panaudojant 397 mln. Eur. Be to, 2023 m. numatoma dar skirti 120 mln. Eur Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų papildomam pensijų individualios pensijos dalies indeksavimui (5,8 proc.).

Prognozuojama, kad 2023 m. vidutinė metinė senatvės pensija, turint būtinąjį stažą, bus 575,31 Eur, t.y. bus 73,59 Eur arba 14,7 proc. didesnė nei 2022 m.

Vidutinės senatvės pensijos, turint būtinąjį stažą, ir apdraustųjų vidutinių mėnesio draudžiamųjų pajamų, nuo kurių skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, santykis 2023 m. bus 35,2 proc. arba 2,0 procentinio punkto didesnis nei 2022 m, o santykis su šalies vidutiniu neto darbo užmokesčiu – 48,3 proc.

Prognozuojama, kad 2023 m. apdraustųjų sergamumas bus panašus kaip 2022 m, t.y. apmokėtų ligos dienų skaičius 1-am apdraustajam – 8,15 dienos, o ligos socialinio draudimo išlaidos sudarys 511 770 tūkst. Eur, t.y. bus 40,1 mln. Eur arba 8,5 proc. didesnės nei 2022 m. atitinkamos išlaidos. Šios draudimo rūšies išlaidos sudarys 8,0 proc. visų išlaidų.

Motinystės socialinio draudimo išmokoms 2023 m. numatoma panaudoti 476 470 tūkst. Eur, t.y. 68,0 mln. Eur arba 16,6 proc. daugiau nei 2022 m. Šios išlaidos sudarys 7,4 proc. visų Fondo biudžeto išlaidų, iš jų: motinystės išmokoms prognozuojama panaudoti 112 465 tūkst. Eur, t.y. 8,9 mln. Eur arba 8,6 proc. daugiau, vaiko priežiūros išmokoms – 341 553 tūkst. Eur, t.y. 57,1 mln. Eur arba 20,1 proc. daugiau, iš jų 31,4 mln. Eur dėl ES direktyvos nuostatų įgyvendinimo, tėvystės išmokoms – 22 452 tūkst. Eur, t.y. 1,9 mln. Eur arba 9,4 proc. daugiau nei 2022 m.

Prognozuojamas vaiko priežiūros išmokų gavėjų skaičius bus 38,9 tūkst. žm., t.y. 0,4 tūkst. žm. arba 1,0 proc. daugiau nei 2022 m.

Nedarbo socialiniam draudimui numatomi 353 914 tūkst. Eur (5,5 proc. visų išlaidų), t.y. 59,2 mln. Eur arba 20,1 proc. daugiau nei 2022 m. laukiama, nes prognozuojamas nedarbo lygio padidėjimas nuo 6,3 proc. 2022 m. iki 6,8 proc. 2023 m. Prognozuojama, kad nedarbo socialinio draudimo išmokų gavėjų skaičius bus 71,8 tūkst. asm., o vidutinė nedarbo išmoka padidės 11,4 proc. ir sieks 410,0 Eur.

Prognozuojama, kad išlaidos nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui bus 39 443 tūkst. Eur, t.y. 0,6 proc. visų išlaidų. Išlaidos nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui bus 9,8 proc. arba 3,5 mln. Eur didesnės nei 2022 m.

Prognozuojama, kad neatgautinos ir abejotinais atgautinos sumos bus 7 000 tūkst. Eur.

Veiklos sąnaudos prognozuojamos, įvertinus Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Europos Sąjungos teisės aktais deleguotas funkcijas. Veiklos sąnaudas sudaro Fondo administravimo įstaigų finansavimo sąnaudos, ilgalaikio turto nusidėvėjimas (amortizacija) bei kitos Fondo veiklos sąnaudos.

Veiklos sąnaudos 2023 m. bus 116 911 tūkst. Eur, t.y. 12,5 mln. Eur arba 12,0 proc. didesnės nei 2022 m. Šių išlaidų didėjimą pagrįsde sąlygojo išmokų mokėjimo sąnaudų augimas dėl pensijų indeksacijos ir dėl energetinių kainų bei infliacijos augimo išaugusios prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidos. Pensijų anuitetų fondo administravimo išlaidos 2023 m. sudarys 537 tūkst. Eur ir bus kompensuojamos Valstybinio socialinio draudimo fondui per veiklos pajamas.

Fondo administravimo įstaigų finansavimo sąnaudos 2023 m. bus 109 322 tūkst. Eur, t.y. 15,6 mln. Eur. arba 16,7 proc. didesnės nei 2022 m. laukiama. Fondo administravimo įstaigų sąnaudų dalis Fondo biudžeto išlaidose 2023 m. bus 1,7 proc. (2022 m. – 1,7 proc.), o nevertinant veiklos sąnaudų patiriamų vykdant kitas pavestas funkcijas (11 419 tūkst. Eur), sudaro 1,5 proc. visų biudžeto išlaidų.

2023 m. prognozuojamos **Fondo biudžeto išlaidos bus 6 416 258 tūkst. Eur**, t.y. 13,5 proc. (764,2 mln. Eur) didesnės nei laukiama 2022 m.

Einamųjų metų pajamos viršija išlaidas 235 770 tūkst. Eur.

Piniginės įplaukos, išlaidos ir kasos apyvartos lėšos

Įvertinus prognozuojamą apskaičiuotų Fondo biudžeto pajamų surinkimo lygį (98,2 proc.), apskaičiuotas ilgalaikio turto nusidėvėjimo sumas ir numatomus gauti valstybės biudžeto asignavimus, grynųjų pinigų srautų iš įprastinės veiklos rezultatas yra teigiamas 134 050 tūkst. Eur t.y. 223,7 mln. Eur mažesnis nei 2022 m. laukiama.

Iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto 2023 m. numatoma gauti 2 698 833 tūkst. Eur asignavimų bendrajai pensijos daliai kompensuoti t.y 259,8 mln. Eur arba 10,7 proc. daugiau nei 2022 m.

Vykdant valstybinį socialinį draudimą ir kitas Fondo administravimo įstaigoms deleguotas funkcijas didėja būtinumas operatyviai keisti informaciją su kitomis žinybomis, Europos Sąjungos (toliau – ES) šalimis, plečiasi Fondo informacinių taikomųjų sistemų skaičius ir jų integracija su išorinėmis informacinėmis sistemomis, įgyvendinant elektroninės valdžios koncepciją

Investicinei veiklai 2023 m. numatoma skirti 14 636 tūkst. Eur, t.y. 3,1 mln. Eur daugiau nei 2022 m. Šių išlaidų padidėjimą sąlygojo didėjantys informacijos srautai bei ES ir šalies teisės aktų pokyčiai įtakojantys daugelio taikomųjų sistemų modifikavimą.

Nematerialaus turto įsigijimui 2023 m. būtina skirti 8 511 tūkst. Eur, iš jų 243 tūkst. Eur – programinės įrangos licencijoms ir 8 268 tūkst. Eur programinei įrangai: 1 680 tūkst. Eur – apdraustųjų

valstybiniu socialiniu draudimu ir socialinio draudimo išmokų gavėjų registro naujos versijos sukūrimui ir įmokų apskaitos taikomosios sistemos modifikavimui (VVITS), 900 tūkst. Eur – draudėjų ir apdraustųjų socialinio draudimo įmokų veikimo stebėjimas ir modernizavimas (IMOKOS), 829 tūkst. Eur - dokumentų valdymo sistemos modernizavimui (DVS), 4 859 tūkst. Eur - kitų taikomų programų modifikavimui.

Ilgalaikiam materialiajam turtui įsigyti reikės 6 275 tūkst. Eur, iš jų 6 029 tūkst. Eur – kompiuterinei technikai, 246 tūkst. Eur – kitam ilgalaikiam turtui.

Pardavus ilgalaikį materialųjį turtą 2023 m. planuojama gauti 150 tūkst. Eur.

Darbo vietų licencijų išperkamajai nuomai (Windows Professional OS, Office Professional) 2023 m. reikės 967 tūkst. Eur

Lėšų likučiai sąskaitose 2023 metais, įvertinus numatomus gauti valstybės biudžeto asignavimus, padidės 118 447 tūkst. Eur ir sudarys 1 464 033 tūkst. Eur. iš jų 1 039 400 tūkst. Eur Valstybinio socialinio draudimo rezervinio fondo lėšos ir 424 633 tūkst. Eur - kitos lėšos.

Pinigų cirkuliacijai užtikrinti 2023 m. būtinos kasos apyvartos lėšos 267 326 tūkst. Eur.

Fondo sukauptas rezultatas, įvertinus 2017 m. valstybės biudžetui perduotas paskolas ir 2022 m. laukiamą vykdymą, 2023 m. bus teigiamas 2 144 mln. Eur (žr. 5 lentelė).

Valstybinio socialinio draudimo fondo
valdybos direktorė

Julita Varanauskienė